

Cumartesi Anneleri/İnsanları 949. Hafta Gözlem Notları

Gözlemlenen etkinlik/toplantı/yürüyüş: Cumartesi Anneleri/İnsanları 949. Hafta Buluşması – Galatasaray Meydanı (Beyoğlu, İstanbul)

Gözlem tarihi: 3 Haziran 2023

Gözlemci kurumlar: Hakikat Adalet ve Hafıza Çalışmaları Derneği (Hafıza Merkezi), Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA), Uluslararası Af Örgütü

Gözlemci toplantı alanına varış: 10:18

Gözlemci alandan ayrılma: 12:15

Gözlemci Vatan Emniyet’e varış: 13:55

Gözlemci Vatan Emniyet’ten ayrılma: 14:51

Hukuki durum:

Anayasa Mahkemesi (AYM), Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın 25 Ağustos 2018 tarihinde düzenlenen 700. hafta buluşmasının Beyoğlu Kaymakamlığı tarafından yasaklanmasının ve polisin sert müdahalesinin Anayasa’nın 34. maddesince garanti altına alınan “toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlali” olduğuna dair iki ayrı karar verdi. AYM, o gün gözaltına alınanlar arasında bulunan ve Cumartesi Anneleri/İnsanları’ndan [Maside Ocak Kışlakçı başvurusunda](#) oy çokluğuyla aldığı kararının “yeni ihlallerin önlenmesi için” Beyoğlu Kaymakamlığı’na; 700. hafta buluşmasına katılan İnsan Hakları Derneği (İHD) İstanbul Şube Başkanı [Gülseren Yoleri başvurusunda](#) oy birliği ile aldığı kararının ise Adalet Bakanlığı’na gönderilmesine karar verdi.

Polis müdahalesine dayanak olan yasaklama kararında 700. hafta buluşması için bildirim yapılmamış olması gerekçe olarak öne sürülmüştü. AYM, kararında toplantı ve gösterilere yönelik müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının ve orantılı olduğunun ispatının gerektiğini hatırlattı. İdari makamların toplantı ve gösteri yürüyüşlerini otomatik olarak yasaklama yoluna gitmek yerine bu hakkın etkin kullanımını sağlamaya yönelik pozitif yükümlülükleri olduğunu hatırlatan AYM, Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın yaklaşık yirmi dört yıl boyunca belirli zaman ve yerde barışçıl bir toplanma gerçekleştirdiğine dikkat çekerek idarenin bu etkinliğin yapılacağına ilişkin olarak önceden bilgisi olmadığını iddia edemeyeceğine karar verdi. Ayrıca AYM, Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın “gözaltında kaybedilen yakınlarının bulunması ve kamuoyunda farkındalık yaratılması için oturma eylemi düzenlemek istemesinin demokratik bir toplumda saygı ile karşılanması gerektiği” tespitinde bulundu.

Toplantı öncesi duruma ilişkin notlar:

- Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın toplanma alanı olan Galatasaray Meydanına ilk gözlemci 10:18’de geldi. Bu sırada Galatasaray Meydanına kurulmuş bariyerin içinde 2, bariyerlerin dışında ise 3 tane gözaltı otobüsü bulunuyordu. Ayrıca 2 minibüs ve bir otobüs de Galatasaray Lisesi’nin önünde duruyordu. Gözlemcilerin alana varış saatinden Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın meydana çıkış saati olan 12:00’ye kadar polis sayısı ve hareketliliğinin arttığı gözlemlendi. Önceki haftalara nazaran özellikle meydan içerisindeki polis sayısının çok fazla olduğu görüldü. Benzer şekilde bu hafta sivil polislerin sayısında da bir artış olduğu gözlemlendi. Alandaki polis memurlarının

Beyoğlu Çevik Kuvvet ile İstanbul ve Beyoğlu Güvenlik Şube'den geldikleri tespit edildi.

- İlerleyen dakikalarda meydan içerisinde 3 polis otobüsü, Yapı Kredi Sanat Merkezi önünde 2 gözaltı otobüsü ve Galatasaray Lisesi önünde bir anons aracı, 4 transporter minibüs, bir polis otobüsü ile çok sayıda sivil polis ve araçlarının beklediği görüldü.
- Meydanda 10:27 itibariyle 30 kadar olan üniformalı polis sayısı, 11:14'te 60'ı geçmişti. Bu sırada yaklaşık 25 kişilik üniformalı bir ekip de Galatasaray Lisesi önüne yerleşti.
- Saat 10:59 itibariyle meydan içerisinde ve Galatasaray Lisesi önünde bulunan polisler üzerine herhangi bir yazı bulunmayan beyaz bir kamyonet ile ekstra kalkan getirildiği gözlemlendi.
- Bazı polislerin biber gazı silahları (plastik mermi ve kapsül atabilen) taşıdığı, uzun namlulu silahlar taşıyan polislerin de meydanı kapatan bariyerlerin önünde, meydan içerisinde, Yapı Kredi Sanat Merkezi önünde beklediği gözlemlendi. Bu hafta biber gazı silahları ve uzun namlulu silahlar taşıyan polislerin sayısında artış olduğu tespit edildi.
- 11:02 itibariyle anons aracı barikatların önüne park edildi.
- 11:03 itibariyle kalkanları ile birlikte Çevik Kuvvet polisleri Galatasaray Lisesi önüne konuşlandırıldı. Eş zamanlı olarak meydan içerisindeki Çevik Kuvvet polislerinin kalkanlarıyla birlikte pozisyon aldığı görüldü.
- Beyoğlu Kaymakamlığı web sitesini kontrol eden gözlemciler, 11:10 itibariyle herhangi bir yasaklama kararı olmadığını not etti.
- 11:14 itibariyle Çevik Kuvvet kebinden farklı türde şapka giyen bir kişinin bir grup çevik kuvvet polisine taktik brifingi verdiği gözlemlendi. El ve vücut hareketlerinden anlaşıldığı kadarıyla bu amirin, Çevik Kuvvet polislerine Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın gelmesini bekledikleri yönü gösterdiği ve grubun nasıl çember içine alınacağını anlattığı görüldü.
- 11:48 itibariyle ekiplerin 3 gruba ayrıldığı görüldü; bir grubun Galatasaray Lisesi önünde kalkanlı şekilde, bir grubun meydan içerisinde kalkanlı şekilde, diğer bir grubun ise Galatasaray Lisesi'nden Taksim Meydanı yönüne doğru yaklaşık 2 metre ileride kalkansız şekilde durduğu gözlemlendi.
- Galatasaray Meydanı yakınlarında herhangi bir ilk yardım aracı tespit edilemedi.

Toplantıya ilişkin notlar:

- 11:58 itibariyle kayıp yakınları ve hak savunucularından oluşan bir grubun Şişhane yönünden yürüyerek Galatasaray Meydanını çeviren barikatların önüne geldiği görüldü. Aynı anda Çevik Kuvvet polislerine "Kask giy" emri verildiği duyuldu. Bu sırada amir olduğu düşünülen bir kişinin Galatasaray Lisesi önünde olan polisleri çağırdığı görüldü.
- 11:58 itibariyle "Dağılın" anonsu yapılmaya başlandı. "Beyoğlu Kaymakamlığı yasağı" uyarınca Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın gösterilerinin "yasa dışı" olduğu belirtilen anons üç kez yapıldı. Son anons 11:59'da yapıldı.
- Son anons yapılmadan kayıp yakınları ve hak savunucularından oluşan grubun etrafının kalkanlarla çevrilmeye başlandığı görüldü. Grubun dağılması için herhangi bir koridor açılmadı.

- Kayıp yakınları ve hak savunucularını çevreleyen çemberi içine alacak ve İstiklal Caddesi'ni büyük oranda yaya geçişine kapatacak ikinci bir hat oluşturuldu. Bu hattın geçen haftalara göre daha geniş tutulduğu; ilk çember ile arasında enlemesine 2 metreden, uzunlamasına 4 metreden fazla bir genişlik olacak şekilde belirlendiği gözlemlendi. Gazeteciler ve gözlemciler, önceki haftalara oranla daha hızlı ve sert bir şekilde bu hat dışına itildi.
- “Güvenlik Şube” yeleşgi giyen polislerin basın mensupları ile sürekli münakaşa ettiğı ve görüntü almalarını zorlaştırdığı görüldü.
- 12:00 itibariyle Yapı Kredi Sanat Merkezi önünde bekleyen gözaltı otobüslerinden birisinin grubun içinde ablukaya alındığı çemberin yanına getirildiğı görüldü. Bu otobüs basının ve gözlemcilerin görüntü alması neredeyse imkânsız hale getirdi.
- Çemberin içinden tartışma sesleri geldiğı duyuldu. Kendisine ters kelepçe takılmak istenen İnsan Hakları Derneğı (İHD) Eş Genel Başkanı Eren Keskin'in Beyoğlu Güvenlik Şube'ye bağılı bir kadın polisin beş parmağını da bastırarak şekilde kolunu sert bir şekilde sıkması, bir diğere polis memurunun da kolunu ters çevirmesi üzerine bağırdığı duyuldu. Bunun ardından Keskin'in canını acıtacak ve kolunu neredeyse kırarak bir şekilde ters kelepçelendiğı ve bu işlem sırasında yine Beyoğlu Güvenlik Şube'ye bağılı iki kadın polisin Keskin'in kolunu sıkmaya devam ettiğı görüldü.
- Eren Keskin'in bağıırma sesi üzerine çember içerisine alınan grupta yer alan Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın Besna Tosun'un “Siz ne yapıyorsunuz? Kelepçe takacak hiçbir şey yok!” diye bağırdığı duyuldu.
- Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın avukatlarından Jiyan Tosun, gözaltılar sırasında gruptan bağııranlar olması ve gözle görünür bir arbede yaşanması üzerine polis hattına gelerek yetkili amir ile görüşmek istediğini ilettili. Av. Tosun'un bu talebinin herhangi bir şekilde yetkili amire iletilmediğı görüldü. Bu sırada “Güvenlik Şube” yeleşgi giyen bir polis memurunun Av. Tosun ile tartışmaya başladığı görüldü. Av. Tosun'un “Kelepçe uygulamasının şartları dahi oluşmamışken neden ters kelepçe yapılıyor? Bu mevzuata aykırı, bunu görüşmek istiyorum” şeklindeki talebine “Benim mevzuatımı bana öğretme” şeklinde cevap veren polis memuru, istedikleri gibi ters kelepçe yapabileceklerini iddia etti. Av. Tosun'un bir kez daha yasal mevzuatı ve uluslararası sözleşmeleri hatırlatması üzerine polis memuru, “Önden kelepçe yapınca bize zarar veriyorlar. Benim böyle kaç arkadaşım şehit oldu,” cevabını verdi. Av. Tosun, polis amiriyle görüşemedi.
- Kayıp yakınları ve hak savunucuları 12:02 itibariyle gözaltı otobüsüne bindirilmeye başlandı. Çemberin içinde bulunanların araç içine alındığı sırada bir polisin de elindeki kamera ile görüntü kaydı aldığı tespit edildi.
- Bu sırada Besna Tosun'un toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını koruma altına alan ilgili kanun maddelerinin yazılı olduğu bazı kağıtları polislere göstererek ters kelepçe uygulanmasına tepki gösterdiği görüldü. Tosun'un ters kelepçe takılmadan önce elinde tuttuğı kağıtları polislerin üzerine doğru fırlattığı, kağıtların üzerine düştüğü polis memurunun alıp metne göz attığı görüldü.
- Gözaltından serbest bırakılmasının ardından Besna Tosun ile yapılan konuşmada elinde tuttuğı kağıtlarda 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu ve Gözaltı Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliğı'nden ilgili maddelerin yer aldığı öğrenildi.
- Kayıp yakını Hanife Yıldız dışında gözaltına alınan herkese ters kelepçe yapıldığı görüldü. Hanife Yıldız'a ise düz şekilde kelepçe takıldı.

- Gözaltı aracı 12:09 itibariyle Meşrutiyet Caddesi üzerinden Galatasaray Meydanını terk etti.
- HDP eski milletvekilleri Musa Piroğlu ve Oya Ersoy gözaltına alınmadılar ancak gözaltı aracı ayrıldıktan sonra birkaç dakika daha çember içinde tutulmaya devam edildiler.
- Polis, çemberden çıkan Musa Piroğlu ve Oya Ersoy ile görüşen gözlemciler ve gazetecilerin yakın mesafeden görüntüsünü aldı. Bu sırada bir gözlemcinin polis tarafından itildiği, bir başka gözlemci tarafından görüldü.
- 12:16 itibariyle polislerin meydana hâlâ kalkanları ile durdukları gözlemlendi.
- Müdahale sırasında meydan çevresinde herhangi bir ilk yardım aracı ya da ekibi tespit edilemedi.

Gözaltına ilişkin notlar:

- İHD'nin 2 avukatı ve Hafıza Merkezi'nin 2 avukatından oluşan toplam 4 kişilik avukat grubu, saat 13:55'te Vatan Emniyet'e vardı. Gözaltına alınanların henüz getirilmedikleri, avukatların bekleme salonunda beklemesi gerektiği bilgisi görevliler tarafından avukatlara aktarıldı.
- Yaklaşık iki ya da üç dakikalık beklemeden sonra Güvenlik Büro çalışanı bir polis gözaltına alınanların getirildiğini ve ifade işlemlerine başlayacaklarını söyledi.
- Güvenlik Şube'nin girişinde gözaltına alınanlardan avukat Eren Keskin ve Gülseren Yoleri ile karşılaşıldı. Yoleri, önceki haftalarda olduğu gibi avukat oldukları için Keskin ile birlikte kimlik tespitinin ardından serbest bırakıldıklarını, diğerlerinin ise ifadelerinin alınacağını söyledi. Keskin, kendisine zor kullanılarak ters kelepçe takıldığını ve bu nedenle bilekleri ile kollarında çizikler ve ağrılar olduğunu aktardı.
- Gözaltı aracında bulunan kadınların (Eren Keskin ve Gülseren Yoleri hariç) saat 14:01 itibariyle avukat görüş odasında olduğu görüldü.
- Güvenlik Şube amiri ile görüşen bir Hafıza Merkezi avukatına gözaltı sonrasında kolluk tarafından tutulan kimlik tespit tutanağı gösterildi. Tutanakta, "24/11/2022 tarih ve E85840981-010.07.01-333845 sayılı [Genel Emir yazısına](#) istinaden 5442 sayılı İl İdare Kanununca İstiklal Caddesi tamamı üzerinde hiçbir Etkinlik, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü vb. organizasyonların yasak olduğu ve Beyoğlu Kaymakamlığı'nın 22/05/2023 tarih ve E-34255955-81381-2023052014144433340 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yasaklama konulu yazısı" ibaresi geçmekteydi.
- [948. Hafta Gözlem Raporu](#)'nda belirtildiği gibi, tutanakta bahsi geçen Beyoğlu Kaymakamlığı'nın 22/05/2023 tarih ve E-34255955-81381-2023052014144433340 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yasaklama konulu yazısına ilişkin yazının Beyoğlu Kaymakamlığı'nın yasaklama kararı değil, Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün Beyoğlu Kaymakamlığı'na gönderdiği 22.05.2023 tarihli, E-34255955-81381-2023052014144433340 sayılı ve "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Yasaklama Hk." konulu *talep yazısı* olduğu, bu talep yazısının en altında "OLUR, Mustafa Demirelli, Kaymakam" şeklinde bir ibarenin bulunduğu ancak yazının Kaymakam'ın imzasını içermediği bilinmektedir.
- Gösterilen 3 Haziran 2023 tarihli tutanak ile geçen hafta düzenlenen 27 Mayıs 2023 tarihli tutanağın birebir aynı ibareleri içerdiği, sadece tarih ve gözaltına alınan kişilerin farklı olması nedeniyle bu kısımların farklı olduğu görüldü.

- Ayrıca tutanakta 13 kişinin basın açıklaması yapmaya çalıştıkları belirtilirken, alanda bulunan HDP eski milletvekilleri Musa Piroğlu ve Oya Ersoy'un isimleri tutanakta yer almamıştır.
- İfadelerin alınmasından önce avukat görüşme odasında bulunan kadınlarla tahmini olarak 4 dakika görüşüldü. Bu görüşmede Hanife Yıldız haricinde herkese araca bindirilirken ters kelepçe uygulaması yapıldığı, kadınlar için kullanılan plastik kelepçelerin çok sıkı olduğu, bileklerinde ters kelepçe uygulamasından kaynaklı kızarıklık ve çizikler olduğu, ters kelepçelerin muayeneye kadar açılmadığı, gözaltı aracının çok kalabalık ve havasız olduğu öğrenildi.
- İlk grubun ifade işlemlerinin tamamlanmasının ardından gözaltına alınan erkeklerden oluşan ikinci grup da avukat görüş odasına getirildi, tahmini olarak 2 dakika görüşüldü.
- İkinci grubun ifadeleri devam ederken ifade işlemleri tamamlanan kadınların muayene için hastaneye götürüldüğü öğrenildi. Hangi hastaneye götürüldükleri sorulmasına rağmen herhangi bir bilgi verilmedi.
- Gözaltına alınanlara sorgu sırasında "03.06.2023 günü Beyoğlu Kaymakamlığı'nın Yasaklama Kararı tarafınıza tebliğ edilerek dağılmanız yönünde tüm uyarılara rağmen gerçekleştirilmiş olduğunuz eylem sonucunda 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet suçundan yakalandınız" şeklinde soru yöneltildi. Gözaltına alınanlar kendilerine herhangi bir karar tebliğ edilmediğini beyan etti.
- Tüm ifade işlemleri 14:39'da tamamlandı. Vatan Emniyet'ten çıkıldı ve İHD İstanbul Şube'ye gidildi.

Gözaltına alınan kişilerin tam listesi:

1. Hanife Yıldız
2. İrfan Bilgin
3. Besna Tosun
4. Ali Ocak
5. Ali Tosun
6. Emire Eren Keskin – Avukat, İHD Eş Genel Başkanı
7. Gülseren Yoleri – Avukat, İHD İstanbul Şube Başkanı
8. Leman Yurtsever
9. Nazım Dikbaş
10. Cihan Kaplan
11. Aslı Takanay
12. Hünkar Hüdai Yurtsever
13. Tayland Bekin

Gözaltı sonrası:

- Gözaltına alınanların emniyet ifadeleri öncesinde Eyüp Devlet Hastanesi'ne götürüldüğü; emniyetteki ifade işlemlerinden sonra ise kadınlardan oluşan grubun Bahçelievler Devlet Hastanesi'ne, erkeklerden oluşan grubun da Şişli Hamidiye Etfal Hastanesi'nin Seyrantepe Yerleşkesine götürüldüğü ve oradan serbest bırakıldıkları öğrenildi. Sağlık kontrolü sonrasında serbest bırakılanlar saat 16:30 ile 17:30 arasında İHD İstanbul Şube'ye geldiler. Gözaltında ters kelepçe uygulananların bileklerindeki kelepçe izlerinin fotoğrafları çekildi.

Basın toplantısı:

- Her hafta olduğu gibi Cumartesi Anneleri/İnsanları ve hak savunucularının gözaltına alınmalarının ardından saat 14:00'te İHD İstanbul Şube'de basın açıklaması yapıldı.
- Basın açıklamasına kayıp yakınları, İHD İstanbul Şube temsilcileri ve gözlem yapan kurumlar adına bir kurum temsilcisi katıldı.
- Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın gözaltına alındıkları için Galatasaray Meydanı'nda okuyamadıkları 949. hafta basın açıklaması okundu.

Ek notlar:

Cumartesi Anneleri/İnsanları, AYM'nin Maside Ocak Kışlakçı kararının ardından ilk kez 8 Nisan 2023 tarihinde gerçekleştirdikleri 941. hafta buluşması için Galatasaray Meydanı'na çıkmış ve polis engeliyle karşılaşılarak gözaltına alınmıştı. Cumartesi Anneleri/İnsanları, 8 Nisan gününden bu yana geçen yedi hafta boyunca 13 Mayıs Cumartesi günü hariç her cumartesi günü barışçıl eylemlerini gerçekleştirmek için Galatasaray Meydanı'na çıkmaya devam etti. Gözlemci kurumlar, 944. haftadan itibaren ortak gözlem yapmaya başladı.

Geçtiğimiz haftalara nazaran bu hafta Galatasaray Meydanında bulunan polislerin genel olarak daha agresif olduğu, gözlemcilere ve gazetecilere sert davrandığı, gözlemcileri ve gazetecileri ittiği ve Cumartesi Anneleri/İnsanlarına ters kelepçe uygulandığı görüldü. 28 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleştirilen ikinci tur Cumhurbaşkanlığı Seçimi sonrasında gerçekleşen ilk buluşma olan 949. haftada polis tavrının fark edilecek derecede değişmesi dikkat çekicidir.

Son üç buluşmada (20 Mayıs günü düzenlenen 947. hafta, 27 Mayıs günü düzenlenen 948. hafta ve 3 Haziran'da düzenlenen 949. hafta buluşmaları) önceki haftalardan farklılık gösteren bir konu göze çarpmaktadır:

- Son üç haftada gözaltına alınanların tamamının aynı gözaltı aracına bindirilerek Güvenlik Şube'ye getirilmelerine rağmen ifadelerin alınması aşamasında kadınlar ve erkekler olarak ayrıldıkları ve avukat görüş odasına bu şekilde alındıkları; daha sonra da iki ayrı grup şeklinde sağlık kontrolüne götürüldükleri gözlemlenmektedir. Önceki haftalarda böyle bir grüplama yapılmamış, ifade alınması için avukat görüş odasına alınan grüplarda kadınlar ve erkekler birlikte bulunmuştur.